

Kapitalizmus, kizsákmányolás, bérabszolgáság
Készült: SaLa közreműködésével a Mesterséges Intelligenciával

Bevezetés

Az alábbi tanulmány a klasszikus marxista-leninista politikai gazdaságtan és a történelmi materializmus módszertani alapjaira építve elemzi a tőkés társadalmi-gazdasági formációt. A szöveg célja, hogy leleplezze a kapitalista termelési mód belső ellentmondásait, rávilágítson a munkaerő árujellegetre, valamint bemutassa azt a strukturális mechanizmust, amelyen keresztül a tőke kisajátítja a munkásosztály által termelt értéktöbbletet. A szerző egy egyedi, rendszerszemléletű metafora – a „vállalkozó gép” – segítségével teszi szemléletessé a kizsákmányolás automatizált és rendszerszerű természetét.

A munkaerő mint áru

A kapitalizmus egy bérabszolgaságra épülő, kizsákmányoló, élősködő árutermelő piacgazdaság. Ebben a rendszerben alapvetően minden a kapitalisták profitérdekei szerint és az ő ellenőrzésük mellett történik.

A kapitalista vállalkozó szempontjából a proletár munkabére csupán a létrehozási és működtetési költségek egyike. A munkaerő olyan, mint bármely más szerszám, gép vagy termelési tényező, amelyet a profit maximalizálása érdekében a lehető legolacsonyabb áron kell tartani.

A kapitalizmusban „*a munkaerőnek mint árunak az értékét az a munkaidő méri, amely a munkás létfenntartásához és fajfenntartásához szükséges dolgok előállítására kell*” (Marx).

A profitot a tőkésnek a munkaerő-áru termeli meg

A kapitalizmusban a tőkés profitja a bérabszolgák által termelt értéktöbblet törvényes elsajátításából származik. Ez a profit a bérabszolgák által előállított és értékesített áruk értékéből megmaradó haszon a felmerülő költségek (beruházás, munkabér, adók, értékesítési és pénzügyi kiadások stb.) levonása után. Ez a nyereség a tőkést illeti meg, amihez így a bérabszolgák kizsákmányolása révén, ellenszolgáltatás nélkül, törvényesen jut hozzá.

A vállalkozó gépezet működése

A kapitalizmusban a tőkés a vállalkozásába – vállalkozó gépezetébe – tőkét fektet be, amiből a működéshez szükséges termelési tényezőket megvásárolja. Ezt azért teszi, hogy a vállalkozó gép működésével, a termelés eredményeként haszonra – profitra – tegyen szert.

Az értéktermelő vállalkozó gép

A vállalkozó gép a termelési tényezőkből áll, vagyis mindabból, ami a vállalkozáshoz szükséges. A gép motorja a munkaerő-áru, aki termelő tevékenységével létrehozza a terméket.

A vállalkozó gépbe bemenő anyagok, dolgok és szellemi termékek értékét a termeléssel a munkaerő-áru megnöveli, így a gép kimenetén megjelenik a késztermék, amely a tőkés számára a piacon realizálódik. A piac azonban a kapitalizmusban kockázatos, mert nincs tervszerű összhang a népgazdaság és a világgazdaság érdekében, hanem konkurenciaharc folyik.

Egy kis túlzással azt is mondhatnánk: minden tőkés vállalkozó azt és annyit termel, amit akar, ami az ő egyéni kockázata. Ez azonban a valóságban nem így van, mert a munkaerő-áru létét is kockáztatja a népgazdaság és a világgazdaság kapitalista modelljének tervezhetetlensége miatt.

A profit nem a kapitalisták munkájának, hanem a kizsákmányoló tevékenységüknek az eredménye.

A kapitalizmusban a termelés és az értékesítés népgazdasági és világgazdasági méretekben az individualista erkölcsre támaszkodva működik – lényegében mindenki harcol mindenki ellen. A vállalkozó termelő gépezete által megtermelt értékek konkurenciaharcban működő piacon történő értékesítése hozza meg a hasznot vagy a veszteséget, ami végül mindenkit érint valamilyen formában.

A tőkés munkája a profitjáért: a kizsákmányolás szervezése

A tőkés alapvető tevékenysége bármilyen kapitalista (termelő, pénzügyi stb.) gépezetben a kizsákmányolás megszervezése a saját profitja érdekében. Ezt a feladatot azonban rábízhata jól fizetett proletárookra is (a munkásarisztokráciára, hivatalnokokra, szakemberekre stb.), ami a rendszert már tisztán élősködővé teszi.

A kizsákmányolás akkor is élősködés marad, ha a tőkés a szervezésen túl maga is dolgozik a bérabszolgái mellett a profitért, hiszen ekkor sem csupán az általa termelt értéktöbbletet sajátítja el.

Az osztályharc formái

A kapitalizmusban a kizsákmányolók és a dolgozó bérabszolgák közötti osztályharc elkerülhetetlen. Ez a küzdelem sokáig észrevétlenül lappang, majd nyíltan tombol, végül pedig a szocialista forradalomba torkollik. A kapitalizmus a társadalmi tudatot úgy alakítja, hogy az elfogadja a felsőbbrendűséget, a kizsákmányolást, az élőködést és a bérabszolgaságot.

A kapitalizmust hatalmas méretű élőködés, megosztottság, rothadás, válságok, rablőháborúk és imperialista gyarmatosítás jellemzi. Mindez folyamatosan gerjeszti az osztályharcot, amely végül vagy a forradalomhoz, vagy a fasizmus őrjöngéséhez vezet.

A polgári demokráciában működő kapitalizmus történelmi jelentősége

A kapitalizmus tulajdonságai és működése a polgári demokráciában összességében a kornak, az emberiség fejlettségének megfelelő színvonalú – alternatívaként és továbblépésként még inkább a népi demokráciában –, ami kedvező feltételeket teremt a kommunizmus létrejöttéhez. Ez minden emberi méltóságot korlátozó tulajdonsága ellenére is elkerülhetetlen történelmi lépcsőfok.

Ebbe a formába a társadalmi tudatosságot meghatározóan a marxizmus-leninizmus gondolkodói emelték be, akik az előző korok eredményeire alapozva létrehozták a tudományos világnézetet, követőik pedig ezen a vonalon továbbhaladva fejlesztették azt tovább. Ez az út a gondolkodó emberré válás rögzös útja.

Marxi fogalomlexikon

Értéktöbblet: A tőkés gazdaságban a bér munkás által megtermelt érték és a munkaerő értéke közötti különbség, amelyet a tőkés ellentételezés nélkül sajátít el (ebből származik a profit). A marxista elmélet szerint a termelés fő célja nem a szükségletek kielégítése, hanem az értéktöbblet termelése, amely a szocializmusban a munkaerő árujellegének megszűnésével eliminálódik.

Osztályharc: Az összeegyeztethetetlen érdekű társadalmi osztályok közötti küzdelem, amely az antagonisztikus társadalmak fejlődésének hajtóereje. A polgári társadalomban ez a gazdasági, ideológiai és döntően politikai harc a szocialista forradalmon keresztül az osztályok megszüntetésére törekszik.

Rendszerszintű összehasonlítás

Szempon t / Jellem-ző	Kommunista / Marxista szem-pont	Kapitalista szem-pont	Tudományos / Ob-jektív értékelés
A munkaerő jelle-ge	A munkaerő min-den humán tulaj-donságával együtt termelési költség, vagyis munkaerő-áru .	A munkaerő szaba-don adható-vehető termelési tényező a piacon.	Gazdasági kény-szer: a proletár kénytelen munk-aerő-áruvá válni, ha élni akar; ez a mo-dern függőség, a „rabszolgasíj”.
Profit és Érték	Az értéktöbblet el-lentételezés nélküli, de törvényesített el-sajátításából szár-mazik.	A tőkeberuházás, a piaci kockázat és a vállalkozói szerve-zés arányos hasz-na .	Nem egyéni go-noszság terméke: a tőkés úgy vállalko-zik, ahogy a rend-szer ezt objektíven lehetővé teszi és megköveteli.
Gazdasági környe-zet	Konkurenciaharcon alapuló, tervezhe-tetlen piaci anar-chia , amely válsá-gokat szül.	Szabad verseny, de-centralizált önsza-bályozás és a keres-let-kínálat dinami-kája.	A globális tervsze-rűtlenség miatt a pi-ac kockázata valójá-ban a munkaerő pusztá létét és túl-élését veszélyezteti.
Társadalmi dina-mika	Elkerülhetetlen osz-tályharc , amely vagy a fasizmushoz, vagy a szocialista forradalomhoz ve-zet.	Szabad mobilitás, egyéni boldogulás és az érdekek plurá-lis egyensúlya.	A technikai fejlődés a kizsákmányolás alapvető természe-tét nem változtatja meg, de tény, hogy a viszonyt idővel egyre kevésbé for-radalmasítóvá te-szi.

Tudományos értékelés

A dokumentum elemzése rávilágít arra, hogy a kapitalizmus marxi kritikája nem egyének morális felelősségre vonásán (a tőkés vélt „gonoszságán”) alapul, hanem a **rendszer strukturális törvényszerűségeinek** objektív leírásán.

A tőkés és a munkás viszonya a magántulajdonon alapuló rendszerben szükségsze-rűen áruviszonyként realizálódik: a munkaerő minden humán tulajdonságával együtt termelési költség (munkaerő-áruvá) válik. A proletár létét meghatározó modern

kényszer – a „rabszolgaszíj” – abban áll, hogy a fizikai túlélés egyetlen záloga a munkaerő piaci értékesítése.

A technológiai fejlődés és az automatizáció önmagában nem képes megváltoztatni a kapitalizmus immanens természetét; a kizsákmányolás és az értéktöbblet-elsajátítás mechanizmusa a technikai színvonaltól függetlenül megmarad egészen a rendszer történelmi meghaladásáig. Igaz ugyan, hogy a modern fejlődés és a jóléti mechanizmusok hatására ez a viszony a mindennapokban egyre kevésbé bír közvetlen, robbanás-szerű forradalmasító erővel, az alapstruktúra változatlan.

A szöveg legfőbb elméleti és diagnosztikai nívója annak felismerése, hogy a kapitalizmus legmélyebb és legveszélyesebb problémája nem csupán technikai vagy elosztási természetű, hanem a rendszer **individualista erkölcsében** gyökerezik. Ez a „mindenki harcol mindenki ellen” elvére épülő morális és gazdasági matrica rendszerszinten gátolja a globális emberi összefogást. Ez az erkölcsi kód világméretben elkerülhetetlenül megosztja az emberiséget, geopolitikai és egzisztenciális törésvonalakat generálva, ami a formációt hosszú távon történelmileg fenntarthatatlanná teszi.

Kapitalizmus, kizsákmányolás, bérabszolgáság

A munkaerő áru

A kapitalizmus bérabszolgatartó, kizsákmányoló, élősködő árutermelő piacgazdaság. Ebben a rendszerben alapvetően minden a kapitalisták profitérdekei szerint és az ő ellenőrzésük mellett történik.

A kapitalista vállalkozó szempontjából a proletár munkabére csupán a létrehozási és működtetési költségek egyike. A munkaerő olyan, mint bármely más szerszám, gép vagy termelési tényező, amelyet a profit maximalizálása érdekében a lehető legalacsonyabb áron kell tartani.

A kapitalizmusban „a munkaerőnek mint árunak az értékét az a munkaidő méri, amely a munkás létfenntartásához és fajfenntartásához szükséges dolgok előállítására kell.” (Marx.)

A profitot a tőkésnek a munkaerő áru termeli meg

A kapitalizmusban a tőkés profitja a bérabszolgák által termelt értéktöbblet törvényes elsajátításából származik. Ez a profit a bérabszolgák által előállított és értékesített áruk értékéből megmaradó haszon, a felmerülő költségek (beruházás, munkabér, adók, értékesítési és pénzügyi kiadások stb.) levonása után. Ez a nyereség a tőkést illeti meg, amihez így a bérabszolgák kizsákmányolása révén, ellenszolgáltatás nélkül, törvényesen jut el.

A vállalkozó gépezet működése

A kapitalizmusban a tőkés a vállalkozásába - vállalkozó gépezetébe - tőkét fektet be, amiből a működéshez szükséges termelési tényezőket megvásárolja. Ezt azért teszi a tőkés, hogy a vállalkozó gép működésével a termelés eredményekén haszonra - profitra - tegyen szert.

Az értéktermelő vállalkozó gép

A vállalkozó gép a termelési tényezőkből áll, minden ami a vállalkozáshoz szükséges. A gép motorja a munkaerő áru, aki a termelő tevékenységével létrehozza a terméket.

A vállalkozó gépbe bemenő anyagok, dolgok, szellemi termékek értékét a termeléssel a munkaerő áru megnöveli, a gép kimenetén megjelenik a termék, ami a tőkés számára a piacon realizálódik. A piac azonban a kapitalizmusban kockázatos, mert nincs tervszerű összhang a népgazdaság és a világgazdaság érdekében, hanem konkurencia harc van.

Egy kis túlzással azt lehet mondani, minden tőkés vállalkozó azt és annyit termel amit akar, ami az ő kockázata. Ez azonban nem így van, mert a munkaerő áru létét is kockáztatja a népgazdaság és a világgazdaság kapitalista modelljének tervezhetetlensége miatt.

A profit nem a kapitalisták munkájának, hanem a kizsákmányoló tevékenységüknek az eredménye.

A kapitalizmusban a termelés és az értékesítés népgazdasági és világ gazdasági méretekben az individualista erkölcsre támaszkodva működik - lényegében mindenki harcol mindenki ellen. A vállalkozó termelő gépezete által megtermelt értékek a konkurenciaharcban működő piacon történő értékesítése hozza meg a hasznot vagy a veszteséget, ami végül is mindenkit érint valamilyen formában.

A tőkés munkája a profitjáért a kizsákmányolás szervezése

A tőkés alapvető tevékenysége bármilyen kapitalista (termelő, pénzügyi stb.) gépezetben a kizsákmányolás megszervezése a saját profitja érdekében. Ezt a feladatot azonban rábíthatja jól fizetett proletárookra is (a munkásarisztokráciára, hivatalnokokra, szakemberekre stb.), ami a rendszert már tisztán élősködővé teszi.

A kizsákmányolás akkor is élősködés marad, ha a tőkés a szervezésen túl maga is dolgozik a bérabszolgái mellett a profitért, hiszen nem csupán az általa termelt érték-többletet sajátítja el.

Az osztályharc formái

A kapitalizmusban a kizsákmányolók és a dolgozó bérabszolgák közötti osztályharc elkerülhetetlen. Ez a küzdelem sokáig észrevétlenül lappang, majd nyíltan tombol, végül pedig a szocialista forradalomba torkollik. A kapitalizmus a társadalmi tudatot úgy alakítja, hogy az elfogadja a felsőbbrendűséget, a kizsákmányolást, az élősködést és a bérabszolgaságot.

A kapitalizmust hatalmas méretű élősködés, megosztottság, rothadás, válságok, rablóháborúk és imperialista gyarmatosítás jellemzi. Mindez folyamatosan gerjeszti az osztályharcot, amely végül vagy a forradalomhoz, vagy a fasizmus őrjöngéséhez vezet.

A polgári demokráciában működő kapitalizmus történelmi jelentősége

A kapitalizmus tulajdonságai és működése a polgári demokráciában összességében a kornak, az emberiség fejlettségének megfelelő színvonalú - alternatívaként és továbblépésként még inkább a népi demokráciában -, ami kedvező a kommunizmus létrejöttéhez. Ez minden emberi méltóságot korlátozó tulajdonsága ellenére elkerülhetetlen.

Ebbe a formába a társadalmi tudatosságot meghatározóan a marxizmus-leninizmus gondolkodói, akik az előző korok eredményeire alapozva létrehozták a tudományos világnézetet és követőik ezen a vonalon továbbhaladva fejlesztették azt tovább. Ez az út a gondolkodó emberré válás rögzös útja.

Marxista fogalomlexikon

Értéktöbblet: a tőkés gazdaságban a bért munkás által megtermelt érték és munkajuttatás értéke közötti különbség, amelyet a tőkés ellenérték nélkül elsajátít. A realizált értéktöbblet a profit. A marxi értéktöbblet-elmélet a különböző polgári elméletekkel szemben bebizonyította, hogy az értéktöbblet egyetlen forrása a dolgozók kizsákmányolása, s hogy a tőkés társadalom termelésének közvetlen célja nem a fogyasztók szükségleteinek kielégítése, hanem az értéktöbblet termelése (alaptörvény). A szocialista gazdaságban az értéktöbblet kategóriája megszűnik, mert a munkaerő nem áru és nincs kizsákmányolva.

Osztályharc: olyan osztályok közötti harc, amelyeknek érdekei összeegyeztethetetlenek vagy ellentmondanak egymásnak. A rabszolgatartó társadalomtól kezdve minden társadalom története osztályharcok története. A marxizmus-leninizmus az osztályharc tudományos magyarázatát adja.

Kimutatja, hogy az osztályharc az antagonisztikus osztályokra bomlott társadalom fejlődésének hajtóereje. Bebizonyítja, hogy a polgári társadalomban az osztályharc szükségszerűen a proletariátus diktatúrájához vezet, melynek célja az osztályok megszüntetése: az osztály nélküli kommunista társadalom megteremtése.

A proletariátus osztályharcának alapformái a gazdasági, a politikai és az ideológiai harc. A politikai harc, amely a tőkés társadalomban a szocialista forradalomhoz és a proletariátus diktatúrájának megteremtéséhez vezet, döntő feltétele annak, hogy a munkásosztály és az egész társadalom felszabaduljon a kizsákmányolás alól. A harc gazdasági és ideológiai formái alá vannak rendelve a politikai harc feladatainak.

SaLa